



Den sikre siden

Dato: 22.06.2011
Ansvarlig: Stein Tronstad
Trykt i: Klatring nr 4 - 2008

Den vanskelige venstrehånda

Alle klatrere tar tak i det aktive tauet med den ene hånda – som regel venstre – for å hale når tauet skal mates inn eller ut av taubremsen. Det finnes ingen annen måte å gjøre det på, men noen ganger er det nettopp dette som fører til knall, fall og svidde fingre.

Bremsehånda – som regel høyre – er sjefen når vi sikrer, og har selvsagt alltid et trygt grep om den ”passive” tauenden, altså under taubremsen. Men noen ganger kan hjelpehånda – venstre – ta over kommandoen, i vanvare eller av refleks. Det straffer seg, som vi skal se i noen få eksempler.

Svidde grep

Hamar, moderat erfaren sikrer, ledfall 7 meter oppe i ruta: Sikreren sto klar til å mate ut tau, og grep til med venstre hånd over taubremsen av rein refleks. Hylsebremsen låste ikke, og fallet gikk helt ned – heldigvis uten skader for klatreren. Sikreren sto igjen med et sviende brannår i hånda og et stort spørsmål til seg selv: Hvorfor klarte hun ikke å holde når høyre hånd tross alt holdt fast der den skulle, i et bremsegrep rundt tauet under bremsen?

Trondheim, moderat erfaren sikrer: Klatreren hoppet av fra tredje bolt for å demonstrere fall. Sikrer var ikke forberedt, tauet gled gjennom begge hendene, hylsebremsen låste ikke og klatreren deiset i golvet. Glødende brannår avslørte at sikreren i realiteten hadde forsøkt å holde fallet med venstre hånd, den som holdt rundt det aktive tauet.

Oslo, erfaren sikrer, ledfall 6-7 meter oppe i ruta: Sikreren var i ferd med å mate ut tau med fingertuppene på venstre hånd, mens høyre holdt undertak på grigrien uten å klemme på låsearmen. Grigrien låste ikke, og klatreren falt i golvet – men slapp fra det uten skader. Sikrerens kommentar: «I refleks må jeg ha strammet grepet rundt tauet jeg dro ut.»

Reflekser og refleksjoner

Nettopp griperefleksen er problemet. Når vi kjenner at noe blir revet ut av hendene, vil vi automatisk gripe til. Når vi merker at grepet ikke holder, griper vi bare enda hardere. Dermed dempes draget på taubremsen, låsefunksjonen hindres og fallet fortsetter. Det er ryggmargen som reagerer, og det den i praksis forsøker, er å holde et fall med bare nevene. Hjernen skjønner selvsagt at dette ikke er så lurt, men som eksemplene viser, kan det være for seint når nerveimpulsene når fram dit. Hodet trenger et sekund eller to for å oversikt over situasjonen, og noen ganger er det for lenge.

Bremsen trenger deg

Denne typen hendelser skjer like ofte med selvlåsende brems som med vanlige hylsebremser, ikke overraskende. Enhver brems trenger en viss motstand i tauet for å låse, og den motstanden er det bare bremsehånda (høyre) som kan skaffe. Kanskje har den også gjort et seriøst forsøk på å ta tak – men når venstre hånd griper inn i saken, kortsluttes bremsekjeden.

Ryggmarg slår erfaring

Uerfarne sikrere er mer utsatt for dette problemet enn de erfarne. En begynner som ikke har øvd inn reaksjonene, vil fomme og gjøre feil når det skjer noe uforutsett. Erfaring gir tryggere reflekser og setter sikreren i stand til å beherske avanserte reaksjoner som dynamisk sikringsarbeid.

Men svært erfarne sikrere kan også la seg lure av griperefleksen, selv folk som har klatret intensivt i mange år. Som oftest skjer dette med sikrere som bruker selvlåsende brems, hvor det er vanlig å holde i selve bremsen med høyre mens venstre haler. Når det bare er venstrehånda som holder i tauet, har ikke høyrehånda noen mulighet til å avverge resultatet av en griperefleks i venstre.

Hodet høyt og høyrehånda lavt

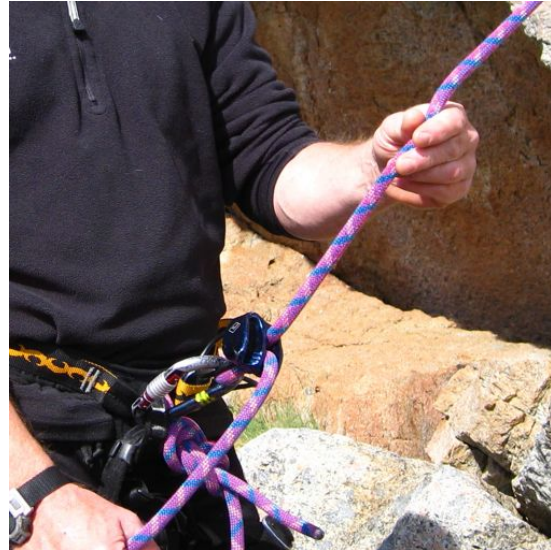
Ryggmargsreflekser er vanskelige å gardere seg mot. Men en viktig forutsetning ligger nok i å unngå å la seg overraske – med andre ord å følge med på det som skjer oppe i veggen. Dernest gjelder det å drille en korrekt bremsereaksjon med låsegrep. Da vil dette bli reflekshandlingen når fallet kommer, og klatreren blir hengende.

For den mer erfarne sikrer er det mest om å gjøre å passe på at bremsehånda – høyre – alltid er på tauet, også når det brukes selvlåsende brems. Og en aller siste skanse kan være å gi venstrehånda et handicap i kampen om grepet: La høyre ligge i et fast grep rundt det passive tauet når du mater og haler, og nøy deg med fingertuppgrep på hjelpehånda. Tenk venstrehånda vekk!

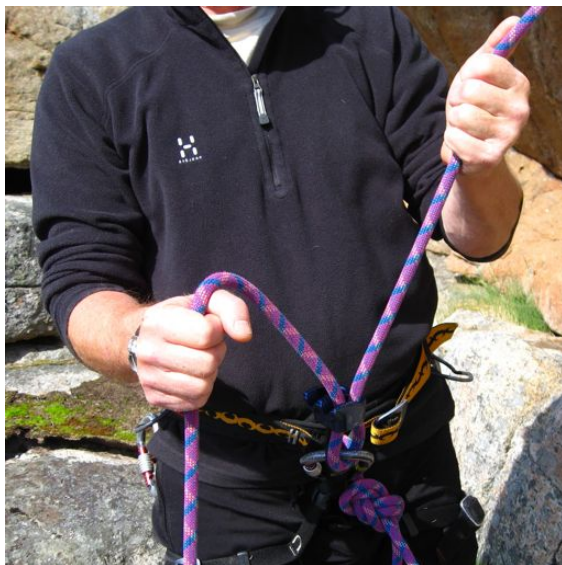
Illustrasjoner på neste side.



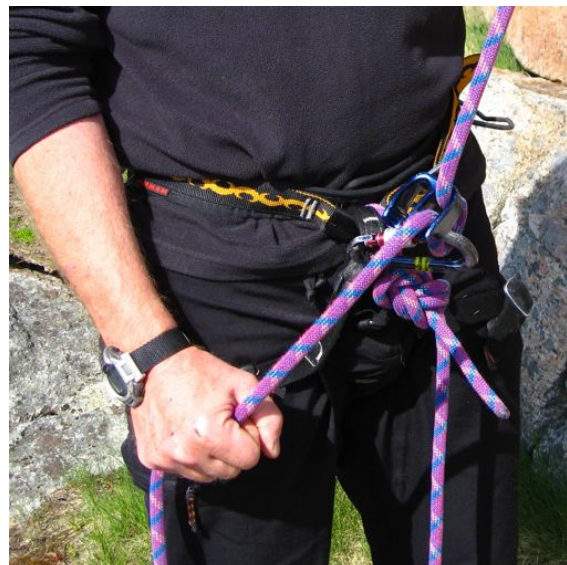
Skummelt: Venstre hånd i fast mategrep.



Tryggere: Fingertuppgrep med venstre.



Farlig: Ikke bli stående slik – da vil bremsen ikke låse.



Viktigst: Et sikkert bremsegrep.